

6. Kuś H.: Przeszczepy żyłne wzmożnione porowatą osłoną z tworzywa sztucznego. Pol. Tyg. Lek. 1964, 19, 704—706.
7. Sauvage L. R., Harkins A. M.: Experimental vascular grafts: evaluation relating to types, means of preservations and methods of suture in growing pig. Surgery 1953, 33, 587—625.
8. Szreter T.: Skalowanie waporyzatora eterowego na fluotan. Pol. Przegl. Chirurg. 1963, 35, 1, 15—20.
9. Stephen C. R., Little D. M. Jr.: Halothane (Fluothane). Williams & Wilkins Co. Baltimore. USA. 1961.
10. Vaughan L. C.: Anaesthesia in the pig. Brit. Vet. J. 1961, 117 (9) 383—391.
11. Wesolowski S. A.: Evaluation of tissue and prosthetic vascular grafts. Thomas. Springfield. 1962.
12. Wright J. G., Hall L. W.: Veterinary anaesthesia and analgesia. Bailliere & Tindall, Cox. London, 5th ed. 1961.

Adres autora: dr med. Zdzisław Zagrobелny I Klinika Chirurgiczna AM we Wrocławiu, Wrocław, ul. Poniatowskiego 2.

Zagrobелny Z.: *Общая анестезия в больших экспериментальных операциях у поросят при помощи препарата "Halothane"*

Провели наркоз 93 поросят при помощи препарата „Halothane” (2-бром-2-хлор-1,1,1-трифлуорэтансин Fluothane). Препарат вводили интратрахеально методом трубки „Т” или методом „туда и обратно” после интравенозного введения смеси тиobarbitурана с препаратом „Flaxedil” (триэтилийодид 3-(диэтиламиноэтоксин)-1,2,3-бензен — син. Retersin). Метод не требует сложного оборудования, безопасен для персонала, позволяет провести различные операции грудной клетки и брюшной полости. Метод делает возможной остановку кровообращения в узком месте аорты на время ок. 25 минут без повреждения спинного мозга под условием не слишком большой утраты крови. В это время можно произвести даже операцию протезации грудной аорты. Анастезиологическая смертность по причине мерцания желудочков сердца равнялась 25% (3 случая). У одного животного провели реанимацию, действуя электрическим током на обнаженное сердце. Повреждение трахеи и т.н. контролируемое дыхание могут быть причиной проникновения воздуха в средостение. Эти осложнения появлялись только в первой серии оперированных животных, что указывает на возможность избежания их.

Zagrobелny Z. — *General anaesthesia with halothane (fluothane) in extensive experimental operations on piglets.*

Anaesthesia was caused in 93 piglets with halothane administered intratracheally by means of a „T” tube or by the „to and fro” method, after intravenous administration of a mixture of thiobarbiturate with flaxedil. This method, which is safe for the personnel and does not require complicated apparatus, facilitates the performance of various operations on the thorax and abdomen. It is possible to interrupt the circulation at the height of the stricture of the aorta for about 25 mins: without damage to the medulla, if the blood loss is not too great. At this time it is

even possible to put in an artificial thoracic aorta. The anaesthesiological mortality was 2% as a result of the occurrence of fibrillation of the ventricles (3 cases). One animal was revived by applying electric current for reanimation to the uncovered heart. Damage to the trachea and the introduction of controlled breathing may be the cause of mediastinal pneumothorax. These complications occurred in the first series of operated animals; they can thus be avoided.

Zagrobелny Z. — *L'anesthésie générale à l'aide du halotane (fluotane) au cours de grandes opérations expérimentales chez les cochons.*

93 cochonnets furent narcotisés par le halotane, administré intratrachéalement à l'aide d'un tube T ou de la méthode „aller et retour” après l'introduction intraveineuse d'un mélange de thiobarbiturane et de phlaxedil. La méthode n'exige pas d'instruments compliqués, elle est sans danger pour le personnel et permet d'accomplir différentes opérations de la cage thoracique et de la cavité abdominale. Il est possible d'interrompre la circulation à la hauteur de l'isthme de l'aorte pour environ 25 minutes sans endommager la moelle, si la perte du sang n'est pas assez abondante. Pendant ce temps on peut même effectuer une prothésation de l'aorte thoracique. La mortalité anesthésiologique par suite d'une fibrillation ventriculaire s'élevait à 2% (3 cas). Un animal fut réanimé par l'application du courant sur le coeur découvert. Les lésions de la trachée et la respiration contrôlée peuvent causer un pneumothorax. Ces complications eurent lieu dans la première série des animaux, elles peuvent donc être évitées.

Zagrobелny Z. — *Allgemeine Anaesthesia mit Halotan (Fluotan) in grossen experimentellen Eingriffen bei Ferkeln.*

Bei 93 Ferkeln wurde eine Narkose mit Halotan vorgenommen. Das Mittel ist intratracheal mit Röhrenchen „T” oder mit der Methode „hin und zurück” nach intravenöser Injektion mit der Mischung Tiobarbituran mit Flaksedil, durchgeführt worden. Die Methode erfordert kein kompliziertes Instrumentarium, ist ungefährlich für das Personal, gestattet die Ausführung verschiedener Eingriffe im Brustkorb und der Bauchhöhle. Eine Unterbrechung des Kreislaufs auf der Höhe der Aortenenge auf die Dauer von ca 25 Minuten kann vorkommen doch ohne Rückenmarkschädigung, wenn der Blutverlust nicht allzu gross erscheint. In dieser Zeit kann die Protesierung der Brustaorta durchgeführt werden. Die anaesthesiologische Letalität machte 2% aus als Folge von Kammerflattern (3 Fälle). Ein Tier wurde reanimiert durch Anwendung vom Netzstrom auf enthülltes Herz. Trachea-beschädigung und Ausführung der Kontrollatmung kann einen Pneumothorax nach sich ziehen. Diese Komplikationen sind in der ersten Serie der operierten Tiere aufgetreten, waren demnach zu vermeiden.

FRANCISZEK KAMYSZEK

Z doświadczeń terapeutycznych przy zwalczaniu grzybicy strzygącej u bydła

Woj. Zakład Higieny Weterynaryjnej w Poznaniu
Kierownik: dr TADEUSZ ŁOSIŃSKI

Zakład Mikologii Lekarskiej A.M. w Poznaniu
Kierownik: prof. dr JAN ALKIEWICZ

Do częstych schorzeń skóry bydła należy grzybica strzygąca. Występuje ona zarówno u młodych, jak i starszych zwierząt. Najczęściej jednak chorują młode zwierzęta. W małych gospodarstwach grzybica ma raczej charakter choroby sezonowej, która z reguły

wybuchu późną jesienią, lub na początku zimy, a na wiosnę ulega samoistnemu wyleczeniu. W przeciwieństwie do małych gospodarstw, grzybica w dużych majątkach nie zanika, lecz istnieje nadal, mimo stosowania zabiegów te-

rapeutycznych u pojedynczych sztuk (Ożegović 1964).

Źródłem zarażenia jest środowisko, a więc nieodkazane pomieszczenia, (drewniane żłoby, żerdzie, przegrody, pale, itp.), ściółka, pasza, sprzęt używany do pielęgnacji zwierząt, ziemia, itp. (Dokudovsky 1962, Koch 1964).

Przyczyną powstawania grzybic jest nagromadzenie dużej ilości zwierząt, ich warunki bytowania, duża wilgotność pomieszczeń, niepełnowartościowe żywienie (Kielstein i Röhr 1962).

Niektórzy autorzy, jak Rieth i El-Fiki (1959) i Lindau (ten ostatni cytuje za amerykańskimi autorami) są zdania, że przyczyną ogromnego wzrostu grzybic w ostatnich latach jest stosowanie antybiotyków. Ważną rolę w przenoszeniu spor grzybów spełniają ektopasożyty, określane jako bierni przenosiciele (Ożegović i Grin 1963, Kielstein 1964, Kamyszek 1965). Wg Kocha (1964) i Kamyszka (1965) także muchy domowe są przenosicielami grzybów.

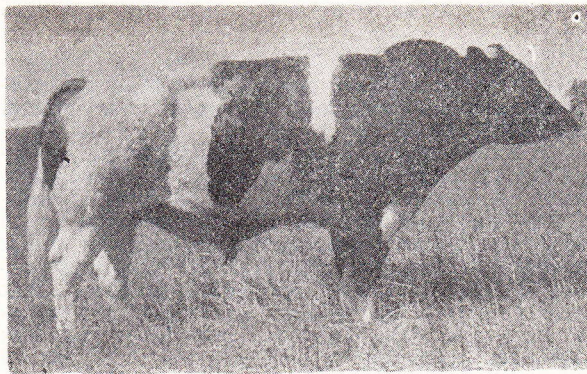
Grzybicę strzygącą próbowano leczyć różnymi lekami, których wyniki nie zawsze były zadowalające. Łożkin (1955) grzybicę leczył roztworem mydła z 50% amoniakiem (objętościowo). Knorr (1961) z dobrym skutkiem stosował masę rezorcynową (najpierw 10%, później 5%), masę siarkowo-salicylową. Do zmywań zalecał on 2% roztwór chloraminy, Noskov (1962) zalecał stosować 40% emulsję formalinową, laktofenol, emulsję salicylową, Dokudovsky (1962) masę salicylową, kreolinową lub juglon (preparat jodowy), Hutyrą i inni (1962) masę Barańskiego, 10% masę salicylową, rezorcynową, dziegciową, naftalinową lub kreozotową. Uvarov (1961) stosował z dobrym skutkiem gryzeofulwinę. Jaksch (1963) jednak, ze względu na duży koszt leczenia tym antybiotykiem, nie zaleca jego stosowania u dużych zwierząt.

Badania własne

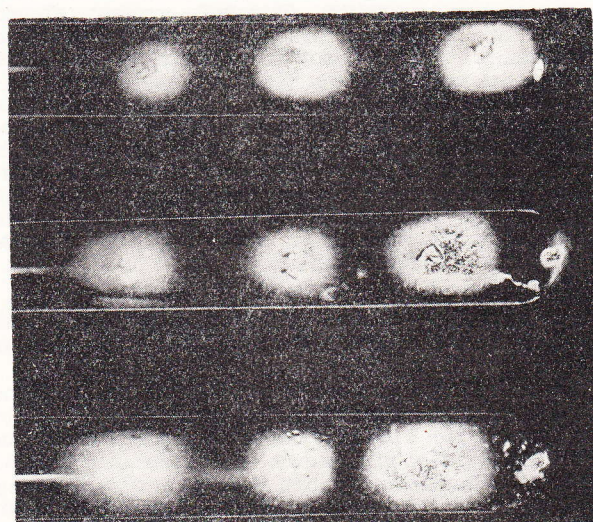
Na stacji buhajów M. w miesiącu kwietniu 1964 r., u kilku buhajów wystąpiły zmiany na skórze w postaci okrągłych lub owalnych plam, z wystającymi resztkami włosów, lub zupełnie łysych. Plamy te pokryte łuskami lub strupami występowały najczęściej na głowie, szyi, a także w okolicy szałwizny, brzucha i krzyża. Zmiany chorobowe na skórze tylnych partii ciała (okolica guzów biodrowych, mięśni pośladkowych, uda, nasady i grzbietu ogona) mogą mieć związek z samą techniką pobierania nasienia. Używanie buhajów jako „prowokatorów” powoduje szybkie rozprzestrzenienie się grzybicy, z powodu bezpośredniego kontaktu chorych zwierząt ze zdrowymi, jak również w następstwie powstałych okaleczeń i uszkodzeń skóry, na której wtarte spory grzybów znajdują korzystne warunki rozwoju. Początkowo miejsca chorobowo zmienione występowały pojedynczo, później u niektórych buhajów zlewały się ze sobą tworząc duże ogniska. U kilku buhajów zmiany obejmowały prawie połowę ciała. Na podstawie objawów klinicznych wysunięto podejrzenie grzybicy strzygącej.

W celu ustalenia ostatecznej diagnozy, pobrany materiał (włosy, łuski i strupy) przebadano mikroskopowo i na hodowlach. Z 10 mikroskopowo przebadanych prób, u 6 stwierdzono dermatofity bez bliższego określenia gatun-

ku. Dopiero badania hodowlane pozwoliły na ustalenie gatunku grzyba. Początkowo materiał posiewano bezpośrednio na pożywcę Sabouraud. Ponieważ jednak materiał był silnie zanieczyszczony pleśniakami i bakteriami, w celu ich zniszczenia (Kielstein i Röhr 1962, Kielstein 1964) przed posiewem kapano go w 70% roztworze spirytusu. Po kilku posiewach udało się uzyskać czysty wzrost szczepu *Trichophyton crateriforme* (fot. 2).

Fot. 1. Buhaj dotknięty grzybicą strzygącą (*Trichophyton crateriforme*)

Fot. 2. *Trichophyton crateriforme*. 17-dniowa hodowla na pożywcę Sabourauda w temp. 27°C (kilkakrotnie prze-szczepiana).

Wydaje się że źródła zawleczenia choroby należy szukać w odbywającym się pokazie hodowlanych zwierząt domowych w sąsiednim powiecie. Na pokaz ten w miesiącu marcu z tej stacji dostarczono 3 buhaje. Po około 2—3 tygodniach zauważono zmiany na skórze najpierw u buhajów biorących udział w pokazie.

Leczenie

Kuracji poddano wszystkie buhaje (53 sztuki) ze zmianami na skórze, bez względu na stopień rozległości zmian chorobowych. Początkowo smarowano zmiany skórne u wszystkich buhajów lekiem o składzie: nalewka jodowa 20,0, siarczan miedzi 20,0 i amoniak 60,0. Ponieważ mimo kilkakrotnego stosowania te-

go preparatu nie zauważono poprawy w leczeniu, wszystkie buhaje podzielono na 4 grupy i zastosowano leczenie oddzielnie różnymi lekami. W celu zmiękczenia skóry przed kuracją, wszystkie buhaje wymyto ciepłą wodą z szarym mydłem.

Grupa I. Do tej grupy liczącej ogółem 26 sztuk wytypowano 20 buhajów o znacznym zaawansowaniu rozległych zmian na skórze. U niektórych z nich proces chorobowy obejmował prawie połowę skóry (fot. 1). Buhaje leczono trzykrotnie smarując całe ciało lekiem „A” o składzie: kwas mlekowy i nalewka jodowa w stosunku 2:1. Jednorazowo smarowano 1/3 część ciała, tak że jednorazowa kuracja zwierzęcia trwała 3 dni. Całkowity okres leczenia wynosił 9 dni (3×3 dni). Ponadto do tej grupy włączono 6 buhajów o ograniczonych zmianach skórnych, smarując miejsca chorobowo zmienione trzykrotnie (co drugi dzień) tym samym preparatem.

Grupa II. Do leczenia buhajów w drugiej grupie (10 sztuk) użyto leku „B” typu mazidła, o składzie: siarka w proszku 150,0, kwas solny 200,0, siarczan miedzi 200,0, kreolina 300,0, olej parafinowy 1100,0. Smarowano 3—5 razy (co drugi dzień) ogniska chorobowo zmienione.

Grupa III liczyła 7 buhajów. Leczono je lekiem „C”, o składzie: kwas karbolowy, nalewka jodowa, wodzian chloralu w równych częściach. Miejsca chorobowo zmienione powlekano lekiem 3—5 razy. Po jednorazowym zastosowaniu kuracji następowała jednodniowa przerwa. Po zakończeniu leczenia buhaje posmarowano jednorazowo tranem.

Grupa IV. Skórę chorobowo zmienioną 10 buhajów tej grupy smarowano 3—5 razy lekiem „D”, składającym się z benzyny (200,0) i jodu krystalicznego (0,4). Między każdym zabiegiem następowała jednodniowa przerwa. Następnie leczone miejsca smarowano jednorazowo tranem. Po zakończeniu kuracji podobnie jak przed leczeniem, wszystkie buhaje (4 grupy) umyto ciepłą wodą z szarym mydłem.

Omówienie wyników.

Mieszanina o składzie: nalewki jodowej 20,0 siarczanu miedzi 20,0 i amoniaku 60,0 nie wykazała dostatecznego, uchwytne go efektu leczniczego.

Leczenie buhajów mieszaniną „A” składającą się z kwasu mlekowego i nalewki jodowej dało wynik pozytywny (grupa I). Już na 3, 4 dzień po pierwszym posmarowaniu całego zwierzęcia zauważono poprawę. Skóra, która przed kuracją była szara, gruba, pofałdowana (u niektórych buhajów, u których proces chorobowy trwał dłuższy okres czasu, skóra była podobna do skóry słonia), stawała się miękka, strupy zaczęły odpadać, a przy dotyku zwierzę nie odczuwało bólesności. Lek „B” o składzie: siarka, kwas solny, siarczan miedzi, kreolina, olej parafinowy, okazał się dobrym lekiem w zwalczaniu grzybicy (grupa II). Mimo iż cała kuracja tym lekiem trwała około 10 dni, podobnie jak w grupie I, to jednak lek ten, z powodu jego dużej gęstości (mazidło) ma zastosowanie w zwalczaniu raczej ograniczonych ognisk chorobowych. Natomiast lek „A” jest łatwy w użyciu i nadaje się do leczenia zarówno całego ciała, jak i ograniczonych ognisk. I pod tym względem „A” góruje nad le-

kiem „B”. Ten ostatni stosowano do leczenia ogniskowego, to znaczy smarowano tylko miejsca chorobowo zmienione. Wyleczenie nastąpiło po trzykrotnym smarowaniu. Buhaje w grupie III leczono preparatem „C” składającym się z kwasu karbolowego, nalewki jodowej i wodzianu chloralu w równych częściach. Mimo iż kuracja tym lekiem dała pozytywny wynik już po 8—10 dniach, nie zaleca się jego stosowania, gdyż spowodował on silne poparzenie skóry. Dopiero po dłuższym leczeniu ran nastąpiło ich zagojenie.

Buhaje w grupie IV smarowano lekiem „D”, o składzie benzyna, jod krystaliczny, tran. Lek ten okazał się korzystny, jednak okres leczenia był znacznie dłuższy (20—25 dni), niż przy leczeniu innymi środkami (około 6—10 dni, p. tab. 1). W czasie kuracji wszystkie buhaje otrzymywały zwiększone dawki pasz treściwych oraz witaminę A. Po zakończeniu leczenia przeprowadzono dezynfekcję pomieszczeń i sprzętu, z którym stykały się chore zwierzęta. W okresie 10-miesięcznej obserwacji nie stwierdzono nawrotu choroby.

Tab. 1

Lp.	Buhaje w grupie	Ilość leczonych	Rodzaj stosow. leku	Czas leczenia	Wyniki kuracji	Ocena leku
1	I	26	„A”	6-9 dni	+++	b. dobry
2	II	10	„B”	10 dni	++	dobry
3	III	7	„C”	8-10 dni	(×)	przeciw-wskazany
4	IV	10	„D”	20-25 dni	+	zadowalający
Razem	—	53	—	—	—	—

Wnioski.

1. Spośród stosowanych leków mieszanina kwasu mlekowego i nalewki jodowej w stosunku 2:1 okazała się najlepszym środkiem w leczeniu zarówno rozległych, jak i ograniczonych ognisk chorobowo zmienionej skóry.

2. Lek „B” (mazidło składające się z proszkowanej siarki 150,0, kwasu solnego 200,0, siarczanu miedzi 200,0, kreoliny 300,0 oraz oleju parafinowego 1100,0) nadaje się do miejscowego leczenia.

3. Stosowanie leku „C” składającego się z kwasu karbolowego, nalewki jodowej, wodzianu chloralu, jest przeciwwskazane z powodu jego silnego działania drażniącego.

Piśmiennictwo

1. Dokudovskij E. G.: Wietierinaria 11, s. 32—35, (1962).
2. Hutyrza G., Marek R., Manning J., Mócsy: „Szczegółowa patologia i terapia zwierząt” II tom „Choroby wewnętrzne”, PWRiL, Warszawa (1962).
3. Jaksch W.: Wien. tierärztl. Mschr. 50, s. 1035—1036 (1963).
4. Kamyszek Fr.: Medycyna Wet. XXI, s. 97—98, (1965).
5. Kamyszek Fr.: Medycyna Wet. XXI, 622 (1965).
6. Kielstein P., Röhr E.: XVI, s. 477 (1962).
7. Knorr F.: Tierzucht, s. 301—302, (1961).
8. Koch H. A.: „Zur Epidemiologie der durch Trichophyton verrucosum verursachten Mykosen”, Berlin, s. 17, (1964).

9. Koch H. A.: „Fliegen als Überträger von Dermatophyten”. Sonderdruck aus Der Hautarzt (Berlin), 15, s. 365—366, (1964).
10. Lindau H.: „Ekto und Endomykosen bei Zootieren in der Zootierpraxis”, A. G. Zoologischer Garten Köln, s. 1—19.
11. Łożkin K. J.: Wietierinaria, s. 50, (1955).
12. Noskov A. J.: Wietierinaria, s. 27—37 (1962).
13. Ožegović L.: Dtsch. tierärztl. Wschr., 71, (1964).
14. Ožegović L., Grün E. J.: Wien. tierärztl. Mschr., 50, s. 1038—1044, (1963).
15. Rieth H., El-Fiki A. Y.: Berl. Tierärztl. Wschr., 72, s. 201—203, (1959).
16. Uvarov O.: Vet. Rec., s. 258—262, (1961).

Adres autora: dr Franciszek Kamyszek, Poznań, 7, ul. Głogowska 168 m. 3.

Камышек Ф. — Терапевтические опыты по борьбе с трихофитией крупного рогатого скота.

Автор лечил 53 быка пораженных трихофитией вызванной *Trichophyton crateriforme*. Среди препаратов применяемых для борьбы с ограниченными или расширяющимися очагами стригущего микоза самой лучшей оказалась смесь молочной кислоты и йодной настойки (2:1). В лечении ограниченных очагов хорошие результаты получались тоже при применении мази из серы, соляной кислоты, медного купороса, креолина и парафина.

Kamyszek F. — Therapeutic experience in combatting balding mycosis in cattle.

The author treated 53 bulls affected with mange caused by *Trichophyton crateriforme*. Among the drugs used to treat both the diffuse mycosis and the limited foci of infection the best was a mixture of

lactic acid and tincture of iodine (2:1). In treating limited foci, good results were obtained using an ointment containing: sulphur, hydrochloric acid, copper sulphate, creolin and paraffin oil.

Kamyszek F. — Expériment thérapeutiques pendant le traitement de la trichophytie chez les bovins.

L'auteur traita 53 taureaux atteints de trichophytie causée par *Trichophyton crateriforme*.

Parmi les médicaments appliqués le mélange d'acide lactique et de liquide d'iode s'avéra le plus effectif dans le traitement de la mycose diffuse de même que des foyers limités. Dans le traitement des foyers limités on obtint de bons résultats en appliquant une pommade, contenant du soufre, de l'acide hydrochlorique, du sulphate de cuivre, de la créoline et de l'huile de paraffine.

Kamyszek F. — Therapeutische Experimente bei der Bekämpfung von Herpes tonsurans beim Rind.

Vom Verfasser wurden 53 mit *Trichophyton crateriforme* behaftete Bullen behandelt.

Unter den zur Bekämpfung sowohl der diffusen Form wie auch der circumskripten Krankheitsherde benützten Heilmittel hat sich als beste erwiesen eine Mischung von Milchsäure und Jodtinktur (2:1). Bei der Behandlung der begrenzten Herde, wurden gute Ergebnisse mit folgend zusammengesetzten Linimentum: Salzsäure, Kupfersulfat, Kreolin und Paraffinöl, erzielt.

NOTATY Z PRAKTYKI

TADEUSZ HAREMSKI

Leszno

COLI-ENTEROTOKSEMIA PROSIĄT W POWIECIE LESZCZYŃSKIM

W ciągu 1964 r. służba weterynaryjna powiatu leszczyńskiego prowadziła szczegółową analizę i statystykę przyczyn zachorowań i padania trzody chlewnej ze szczególnym uwzględnieniem enterotoksemii prosiąt. W celu zarejestrowania możliwie dużej ilości przypadków chorobowych trzody chlewnej i uzyskania danych, odpowiadających rzeczywistości stanowi rzeczy wydano łącznie ze służbą hodowlaną oraz Związkiem Producentów Trzody Chlewnej szereg specjalnych zarządzeń, zapewniających w stopniu maksymalnym zgłaszalność zachorowań i padnięć świń.

Ze wszystkich zagród zebrano dane, dotyczące plenności macior oraz ilości urodzonych i odchowanych prosiąt. W wszystkich zgłoszonych przypadkach padnięć świń przeprowadzono badanie sekcyjne i w szerokim zakresie uwzględniono wyniki badań bakteriologicznych WZHW w Poznaniu.

Łoś świń w powiecie na dzień 6 czerwca 1964 r. (dane ze spisu rolnego) wynosiła 50.208, z tego w gospodarstwach uspołecznionych było 8.753 świń, w tym macior 3.982. Przeciwnie w ciągu roku uzyskano od jednej maciory 15 sztuk żywych prosiąt. W zależności od wieku upadki wśród prosiąt kształtowały się następująco:

W okresie pierwszych 7 dni życia padło łącznie 2.399 prosiąt, przy czym przyczyny upadków były następujące:

bezmleczność macior	921	prosiąt
zaduszenie przez maciory	730	„
kolibakterioza	641	„
inne przyczyny	107	„

Od 7 dnia życia do odsadzenia od ssania padło łącznie 1.474 prosiąt a to z powodu:

krwotocznego zapalenia jelit i żołądka *)	646	prosiąt
coli-enterotoksemii	339	„
niedokrwistości	296	„
innych	193	„

Upadki warchlaków i sztuk starszych wyniosły 1.629 sztuk. Przyczyny były następujące:

krwotoczne zapalenie żołądka i jelit *)	416	prosiąt
enzootyczna bronchopneumonia prosiąt (czyli tzw. grypa prosiąt)	376	„
coli-enterotoksemia	381	„
salmoneloza	121	„
kolibakterioza	96	„
zakaźne zanikowe zapalenie nosa	38	„
różycza	21	„
choroby niezakaźne	180	„

Przytoczone wyżej dane nie dotyczą ubojów z konieczności.

Statystyka strat z powodu choroby obrzękowej (coli-enterotoksemii), w związku z niezupełnie wyjaśnioną etiologią i patogenezą tej jednostki chorobowej obejmuje wyłącznie przypadki, oparte przede wszystkim na diagnozie klinicznej, uzupełnionej badaniami sekcyjnymi i bakteriologicznymi. Można przypuszczać, że przypadki tej choroby o mniej typowych objawach klinicznych zostały włączone do innej grupy chorób.

Z pierwszymi zachorowaniami, zresztą nielicznymi, na chorobę obrzękową zetknięto się na terenie tego powiatu w 1959 r. W latach następnych obserwowano coraz liczniejsze przypadki tej choroby, która z uwagi na dużą śmiertelność powoduje dotkliwe straty w hodowli świń. W r. 1964 na chorobę obrzękową zachorowało 1.516 świń, z tego padło 720 sztuk, tj. ok. 47%. W ogólnym bilansie padnięć straty z tytułu choroby obrzękowej wyniosły ok. 13%.

*) Należy sądzić, że w rubryce tej autor umieścił wszystkie przypadki zmian zapalnych w żołądku i jelit o trudnej do ustalenia etiologii (przyp. red.).